

September 2026

STUDIEFÖRBUNDE

Att vända vinden

Från nedskärningar och misstro
till framtidslöften och tilltro

Om Studieförbundens påverkansarbete under mandatperioden 2022–2026

Innehåll

Förord.....	3
Utgångsläget: ett besked som satte tonen	4
Från gemensam röst till konkreta konsekvenser	5
<i>Replikalskrisen</i> på Grammis.....	8
Från replokal till scen	10
Att vända vinden.....	13

Förord

Beskedet om nedskärningarna för studieförbunden kom några dagar före budgetpropositionen i september. Mot bakgrund av skrivningarna i Tidöavtalet och den tuffa mediala debatten var vi beredda på att anslagen skulle sänkas. Men det blev betydligt värre än vi hade fruktat. En tredjedel av statsbidragen – 500 miljoner kronor – skulle bort.

Vi förstod direkt att konsekvenserna skulle bli stora, för studieförbunden, för alla de föreningar vi samarbetar med och framför allt för de människor som varje dag möts för att lära, skapa och utvecklas tillsammans.

Utgångsläget var svårt. Debatten kring studieförbund hade i flera år präglats av misstro. Vi hade sedan flera år inlett ett kvalitetsarbete som tog kritiken och de fel som förekommit på största allvar. Samtidigt var den mediala bilden av studieförbunden ensidig. Den berättade inte om cirkelledarna, deltagarna, föreningarna och alla de lokala sammanhang som gör Sverige rikare, starkare och mer demokratiskt.

Därför valde vi att gå tillbaka till det konkreta. Vi samlade fakta, besökte verksamheter och lyssnade till människor som såg konsekvenserna i sin vardag. Vi berättade om lokaler som stängde, anställda som förlorade sina arbeten och verksamheter som försvann. Genom *Replikalkrisen* och *Spelningskrisen* gav vi ett tydligt exempel på vad som stod på spel – en hel infrastruktur som hotades. När unga musiker berättade om sin första replokal och etablerade artister berättade sin historia från de första stapplande ackorden fick siffrorna liv.

Att skildra nedskärningarnas effekter har stundtals varit tungt, men också hoppfullt. Vi har sett vilken kraft som finns när studieförbunden samlas kring en gemensam sak. Vi har också mött ett enormt engagemang hos medarbetare, förtroendevalda, deltagare, artister, föreningar och samverkanspartner. Vi vill rikta ett varmt tack till alla som har bidragit med kunskap, erfarenheter och mod. Styrelsen med alla studieförbunden har givit starkt stöd i påverkansarbetet vilket varit avgörande. De åtta studieförbunden har enats kring kommunikation och arbetssätt i en tuff tid av misstro och nedskärningar, utan att någon gett avkall på sin särprägel. Den enigheten har varit avgörande.

Vinden vände inte vid ett enda tillfälle. Den vände steg för steg, genom enträget arbete, öppen dialog och berättelser som inte gick att bortse från. I dag talar många politiska partier åter om folkbildningens värde och om behovet av bättre och mer långsiktiga villkor.

Det är en viktig förändring, men arbetet är inte färdigt. Nu behöver orden bli till handling. Studieförbunden måste åter få de resurser som krävs för att finnas nära människor, i hela landet.

Gunnar Danielsson, ordförande

David Samuelsson, generalsekreterare

Utgångsläget: ett besked som satte tonen

När regeringen hösten 2023 presenterade nedskärningen av statsbidraget till studieförbunden valde dåvarande utbildningsministern Mats Persson att beskriva den som en prioritering av utbildningar som leder till "riktiga jobb". Beskedet innebar en nedskärning med sammanlagt 500 miljoner kronor, motsvarande en tredjedel av det årliga statsbidraget. Minskningen genomfördes stegvis: 250 miljoner kronor 2024, ytterligare 100 miljoner 2025 och ytterligare 150 miljoner 2026. Nedskärningen var en chock – den skulle innebära en kraftig neddragning i en verksamhet som finns i hela landet, för alla studieförbund. Men utbildningsministerns kommentar till nedskärningen rymde mer än en budgetkommentar. Den fångade en syn på bildning där det som enkelt kan räknas och kopplas till arbetsmarknaden ställdes mot det frivilliga lärandet, kulturen och föreningslivet.

Den politiska ramen var Tidösamarbetet mellan Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna. Där grodde en stark misstro mot studieförbunden, vilken accelererat i och med oegentligheter i Järva 2019, och då särskilt med terrorforskaren Magnus Ranstorps återkommande kritik. Debatten om felaktigheter och fusk hade skadat bilden av studieförbunden och gjorde det lätt att dra ned på anslagen. Det var en förtroendefråga.

En dubbel uppgift

Påverkansarbetet behövde därför lösa två uppgifter samtidigt. Den första var att visa de faktiska följderna av nedskärningarna. Den andra var att återvinna förtroende genom att vara tydlig med brister, stödja skärpta kontroller och visa att sektorn tog ansvar för att säkerställa att hela statsbidraget verkligen går till folkbildning. Det var inte en fråga om att vinna en enskild debatt, utan om att steg för steg förändra en negativ berättelse om studieförbunden.

Utgångspunkten blev ett långmält och relationsbaserat arbete. Kritiken riktades mot beslut och konsekvenser, inte mot enskilda partier eller personer. Samtal i mindre rum, studiebesök och återkommande kontakter med kulturpolitiker gav möjlighet att svara på svåra frågor utan att låsa fast någon i en offentlig försvarsposition. Parallellt behövde konsekvenserna bli synliga utanför de egna leden. De tio studieförbunden blev inom kort bara åtta. Både Kulturens och Ibn Rushd blev tvungna att lägga ned.

"...då prioriterar vi utbildningar som leder till riktiga jobb."

Mats Persson (L),
utbildningsminister,
september 2023.

Nedskärningen i tre steg

Statsbidraget minskade med 250 miljoner kronor 2024, ytterligare 100 miljoner 2025 och ytterligare 150 miljoner 2026. Den samlade minskningen är 500 miljoner kronor, motsvarande en tredjedel av det årliga statsbidraget.

Ur tidöavtalet 14 oktober 2022:

"Översyn av folkbildningsrådet

Systemet för stödet till folkbildningsväsendet ska reformeras. En bred reform behövs av modellen för medelstilldelning och uppföljning inom folkbildningspolitiken för att göra den mer transparent och förutsägbar. I avvaktan på förslagen från den pågående utredningen om uppföljning och kontroll av statsbidraget behövs ytterligare åtgärder för att reformera stödet till folkbildningen. I det sammanhanget ska övervägas om medelstilldelningen ska hanteras av en myndighet istället för av Folkbildningsrådet. Genom översynen ska folkbildningsväsendet effektiviseras."

Ann-Sofie Olding (Medborgarskolan) & Annica Dahl (ABF) lämnar över namnunderskrifterna

Från gemensam röst till konkreta konsekvenser

Studieförbunden i samverkan fick rollen att samla förbunden kring gemensamma fakta och budskap. Under #studieförbundensamlarsverige genomfördes en bred mobilisering, och våren 2024 överlämnades omkring 30 000 namnunderskrifter till ansvariga politiker. Arbetet visade en betydande intern samling, men också hur svårt det var att få en bredare offentlighet att intressera sig för abstrakta budgetnivåer och organisatoriska förändringar.

Dokumentationen av konsekvenser var avgörande. Parallellt med namninsamlingen samlade Studieförbunden in bilder av konkreta nedläggningar, främst via media. Dessa publicerades samlade på nätet under namnet *Nedskärningskartan*.

Samtidigt påbörjades analysarbetet. Vilka effekter fick nedskärningarna i praktiken? Rapporterna byggdes som en löpande kedja av undersökningar och belägg: först lokala medieexempel och personalförändringar, därefter verksamhetsstatistik, lokalinventeringar och samlade analyser. Musiktemat och landsbygdsperspektivet växte fram ur materialet med tiden. När utfallen för 2024 och 2025 blev tillgängliga kunde diskussionen flyttas från farhågor till belagda förändringar: färre verksamheter, stängda lokaler, färre anställda och minskade möjligheter att delta. Analyserna visade också att nedskärningarna slog särskilt hårt i mindre kommuner och på landsbygden. Studieförbundens villkor blev därmed inte bara en sektorsfråga, utan en fråga om kulturens och föreningslivets infrastruktur i hela landet. Men hur skulle det nå ut i ett debattklimat där många uttryckte skepsis till studieförbunden?

Musiken som begriplig ingång

Brytpunkten kom genom begreppet *Replikalskrisen*. I augusti 2024 beskrev P3 Nyheter en replikalskris i landet till följd av nedskärningarna. Begreppet gav ett namn åt en utveckling som redan pågick och band samman unga människors vardag i replikalen med berättelsen om det svenska musikundret. Studieförbundens kunde sammanställa en rapport hösten 2024 som visade hur musikhus och replikaler stängde på orter i hela landet och hur unga riskerade att förlora lokaler, utrustning, coaching och vägen till sin första scen. Det gjorde studieförbundens roll i musikens ekosystem begriplig: de små stegen för många är också förut-

Från mobilisering till belägg

Omkring 30 000 namnunderskrifter visade en bred mobilisering. Därefter blev rapportserien central för att steg för steg dokumentera hur nedskärningen slog mot orter, lokaler, personal, deltagare och föreningsliv.

Facit efter två nedskärningsår

Mellan 2023 och 2025 försvann 55 000 folkbildningsarrangemang. Antalet arrangemang minskade med 18 procent, studietimmarna med 22 procent och deltagarna med 17 procent. Landsbygdskommunerna förlorade en fjärdedel av arrangemangen.

Nedskärningskartan.

sättningen för att några senare når långt. Det gick att visa att den bredd som studieförbunden bidrar till hänger samman med spetsen, världskända musiker från Sverige.

Men musiken var inte mer drabbad än annan verksamhet. SCB:s verksamhetsstatistik visade att musikarrangemangen hade minskat i samma takt som verksamheten som helhet. Men musiken fungerade fortfarande som exempel på vad nedskärningen innebar, för hela Sverige, både kända artister och vanliga människor. *Replikalskrisen* hade dessutom en ovanlig kombination av allmänintresse, lokala berättelser och igenkänning. Etablerade artister kunde berätta om egna replikaler och första spelningar, medan unga band kunde visa vad som riskerade att gå förlorat i dag. Musikberättelsen öppnade dörren till den bredare frågan om folkbildningens betydelse för kultur, föreningsliv, bildning och lokal sammanhållning.

Ett dedikerat arbetslag

David Samuelsson, generalsekreterare, gav Jonas Torpe Joelsson, verksam för både ViMåstePrata och Studieförbunden i samverkan, uppdraget att leda kommunikationen om nedskärningarna i allmänhet och *Replikalskrisen* i synnerhet. Utredaren Ylva Berglund ansvarade för stora delar av analysen och kvalitetssäkringen och skrev rapporterna. Data och underlag hämtades från flera källor: framför allt från SCB:s officiella statistik och studieförbundens gemensamma verksamhetsrapporteringsystem Gustav. Den större analysen *Vid vägs ände?* innehöll också data från Folkbildningsrådet, och svar från enkäter till studieförbunden. Påverkansarbetet fick därigenom en tydlig arbetsdelning mellan analys, kommunikation, pressarbete och politiska relationer.

Studieförbunden i samverkan tog stöd av Ebba Lindqvist PR för att hitta etablerade artister som ville stötta studieförbunden genom att berätta sina personliga historier. Arbetssättet kombinerade hårda fakta om nedskärningarna med självständiga artiströster. I stället för ett enhetligt upprop fick varje artist formulera sin egen erfarenhet.

Detta fungerade eftersom berättelserna inte behövde registreras för att passa en kampanjlinje. De intervjuade kunde tala ur egen erfarenhet, med egna ord, och ändå bära samma övergripande budskap. När analysen utgick från faktiska konsekvenser blev deltagarnas och artisternas personliga vittnesmål inte illustrationer till en färdig tes, utan självständiga belägg för en utveckling som redan kunde ses i statistiken. Kombinationen av öppen analys och autentiska röster blev en viktig grund för trovärdigheten.

ARBETSSÄTTET

Analys och statistik gav beläggen. Kommunikationsarbetet gjorde konsekvenserna begripliga. Kommet förankrade och spred materialet. Pressarbete och artiströster skapade räckvidd. Dialog och studiebesök höll den politiska relationen öppen.

Gensvaret blev mycket stort. Stora artister ställde upp helt gratis. The Hives, Håkan Hellström, Jill Johnson, E-Type och många fler bidrog med citat om tiden i replokaler, ofta hos studieförbund, och om vad den miljön betytt för deras utveckling. Citaten bearbetades till delningsbilder för sociala medier och till ett längre pressunderlag. Parallellt producerades en film där ett ungt band från Stockholm berättade om replokalens betydelse, varvat med artisternas vittnesmål. Klippare ställde upp utan kostnad, en hel kampanj kunde iordningställas till en extremt låg kostnad. Men hur skulle lanseringen gå till utan pengar?

Replikalskrisen på Grammis

Ett avgörande tillfälle uppstod när Ludwig Werner, VD för IFPI (musikbolagens rättighets- och branschorganisation) och en central person i musiksverige, deltog i ett seminarium med Studieförbunden på Folk och Kultur i februari 2025. Han uttryckte ett starkt stöd för studieförbundens verksamhet och dess betydelse för det svenska musikundret. Kontakten med Werner bidrog till att studieförbunden fick möjlighet att medverka på Grammisgalan, trots budskapets känsliga politiska dimension.

Den 27 mars 2025, omkring halv tio på kvällen, fick *Replikalskrisen* sin nationella scen. Den unge musikern Pim Ericson Malmsten presenterade kategorin Årets hårdrock tillsammans med Tobias Forge som är sångare i det internationella bandet Ghost. I anslutning till prisutdelningen visades en tre minuter lång film som hyllade replokalerna och låt unga musiker stå sida vid sida med vittnesmål från etablerade artister. SVT, Sveriges Radio, TV4, Aftonbladet, TT, ja alla större medier rapporterade om *Replikalskrisen* dagen därpå.

Efter galan följde morgonsoffor, kulturbevakning, tidningsartiklar och stor spridning i artisternas egna kanaler. I sociala medier delades bilder med artister tusentals gånger. Sweden Rock hörde av sig och berättade att de haft långt över 100 000 reaktioner på sitt inlägg i frågan.

Under hela processen deltog Komnet, nätverket för studieförbundens kommunikationsansvariga, med synpunkter och lokala perspektiv. Nätverket fick tillgång till samtliga delningsbilder för att kunna göra egna versioner och koppla den nationella berättelsen till lokala kon-sekvenser. Att materialet släpptes samordnat i samband med Grammis förstärktes räckvidden i både organisationernas och artisternas kanaler.

Genomslaget handlade inte bara om räckvidd. Det viktigaste var att en svårförklarad budgetförändring fick en synlig konsekvens. Stängda replokaler gick att förstå när de kopplades till statistik och till berättelser från både unga musiker och etablerade artister. Replikalen blev en symbol för vad som händer när en långsiktig samhällsinfrastruktur försvagas. Därmed fick studieförbundens roll i samhällsbygget och kulturens återväxt plats i den breda kulturdebatten.

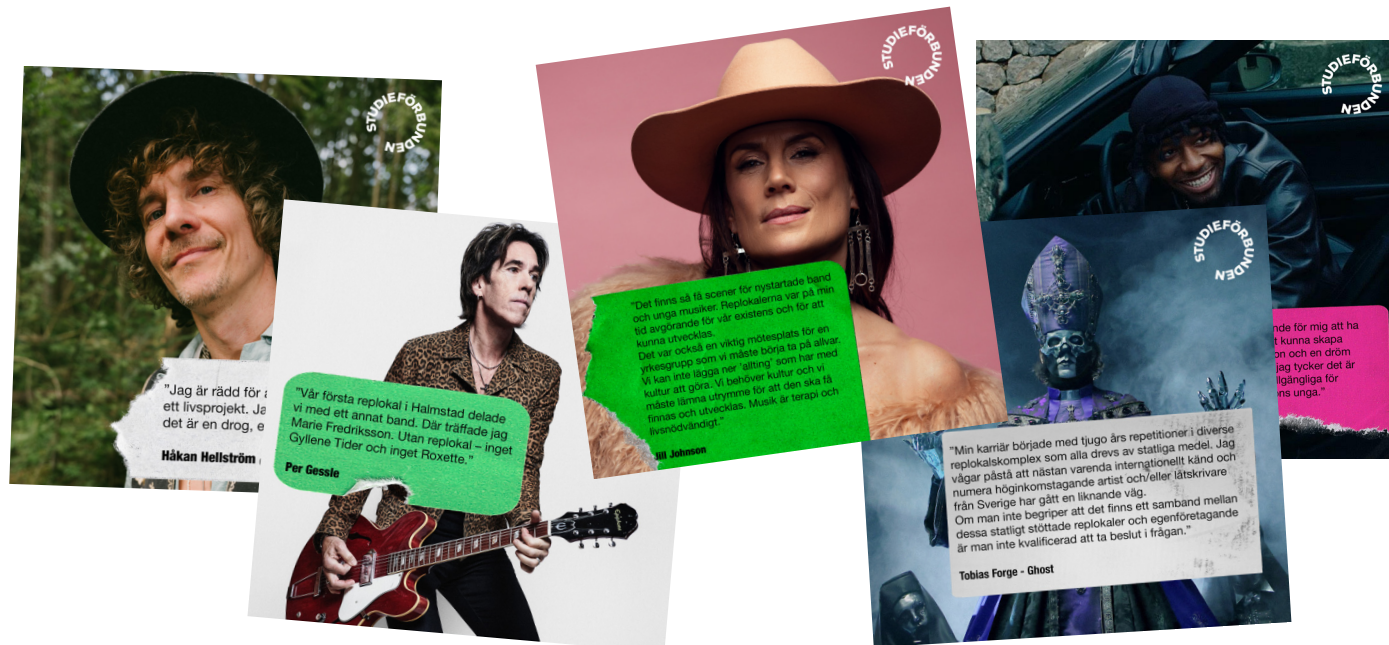
Två rörelser som förstärkte varandra

Den offentliga uppmärksamheten skapade ett tryck utifrån på politiken. Det mediala trycket ledde till flertalet interpellationer i riksdagen. Men för

Replikalkrisen uppmärksammades på Grammisgalan. Bilder från prisutdelning och filmen ovan.

Musiken som exempel, inte undantag

Mellan 2023 och 2025 minskade antalet arrangemang inom musik med 17 procent, jämfört med 18 procent för verksamheten som helhet. Musikens styrka som ingång låg i igenkänningen, inte i att området skulle ha drabbats mest.

Studieförbunden i samverkan var det viktigt att inte hamna i konflikt med eller gå till *ideologiskt* angrepp mot regeringspartierna, bara visa på de negativa konsekvenserna av den förda politiken.

Samtidigt fortsatte, främst via påverkansansvariga Lotta Uvsten Nor-dholm, den direkta dialogen med riksdagens partier. Studieförbunden hade återkommande möten med ledamöter i kulturutskottet och använde studiebesök för att ge egen erfarenhet av verksamheten. Kombinationen var central: medierna gjorde frågan omöjlig att bortse från, medan det långsiktiga relationsarbetet gav politiker utrymme att pröva nya posi-tioner utan att förlora ansiktet. Vid interpellationerna i riksdagen var tonen stundtals hård, men i enskilda samtal uttryckte flera kritiska partier andra tankar och hade frågor kring den tidigare misstron som gick att reda ut i lugn och ro.

Komnet, nätverket för studieförbundens kommunikationsansvariga, var fortsatt navet i den interna samordningen. Gemensamma dragningar, delade underlag och lokala bearbetningar gjorde att berättelsen kunde växa utan att all kommunikation behövde se likadan ut. Dessutom till väldigt låg kostnad. Studieförbunden talade i samma riktning, men med sina egna röster och exempel. Olika studieförbund hade olika koppling till olika politiska partier, vilket var avgörande för att kunna tala trovärdigt till respektive sida i politiken.

Håkan Hellström, Per Gessle, Jill Johnson, Ghost och Jireel var några av artisterna som uttalade sig om replikalskrisen.

Studieförbundens ekonomiska situation och konsekvenserna för kulturens infrastruktur

Lotta Edholm (utbildningsminister, L) och Catarina Deremar (riksdagsledamot, C).

Från replokal till scen

Inför valåret 2026 fanns genomslaget för *Replokalskrisen* kvar, men berättelsen behövde utvecklas. Mängder av olika verksamheter hade stängt, över hela landet, och särskilt på landsbygderna. Det var uppenbart att musiken var nyckeln för att berätta om konsekvenserna och nå medialt genomslag. Studieförbunden i samverkan valde att satsa på en fördjupning av musiken och därigenom berätta om hela studieförbundens verksamhet. En ny lokalinventering visade att minst 300 replokaler försvunnit. En ytterligare analys av verksamhetssiffror visade också att förlusten inte stannade vid replokalen. Under 2025 genomfördes 8 000 färre musikspelningar än 2023, en minskning med 24 procent. Det gick att bygga vidare på historien – där *Replokalskrisen* handlade om möjligheten att öva, fanns det även något som kom att kallas *Spelningskrisen*.

En rapport togs fram. Den kretsade kring den första spelningen, steget från att drömma till att våga. Underlaget visade också att nästan vart tredje kulturprogram hade försvunnit mellan 2023 och 2025 och att fler än hälften av kulturprogrammen försvunnit i 51 kommuner. Ett rapportsläpp förbereddes i Studio 32 i Sundbyberg med två unga band, sammanställd statistik samt inbjudna politiker och medier.

Och så hände det igen. Rapportsläppet fick namnet "Den sista spelningen". Där möttes statistik, unga band, studieförbundsrepresentanter, artister och ledamöter från kulturutskottet. Lokalanpassade siffror gjorde samma utveckling begriplig i olika delar av landet. Formen byggde vidare på *Replokalskrisens* metod: ett tydligt faktaunderlag, en konkret scen och röster som kunde bära berättelsen på egna villkor.

Även denna gång var principen att deltagare och artister skulle bära sina egna budskap. Kent, Max Martin, Lykke Li, Siw Malmkvist och många andra beskrev replokalernas och scenernas betydelse utifrån skilda erfarenheter. Det gav inte en polerad enhetlighet, men en kör av självständiga vittnesmål. Unga musiker med drömmar invid etablerade artister. När medier rapporterade flyttades fokus från studieförbundens interna ekonomi till ungas gemenskap, musiklivets återväxt och Sveriges framtid som musiknation.

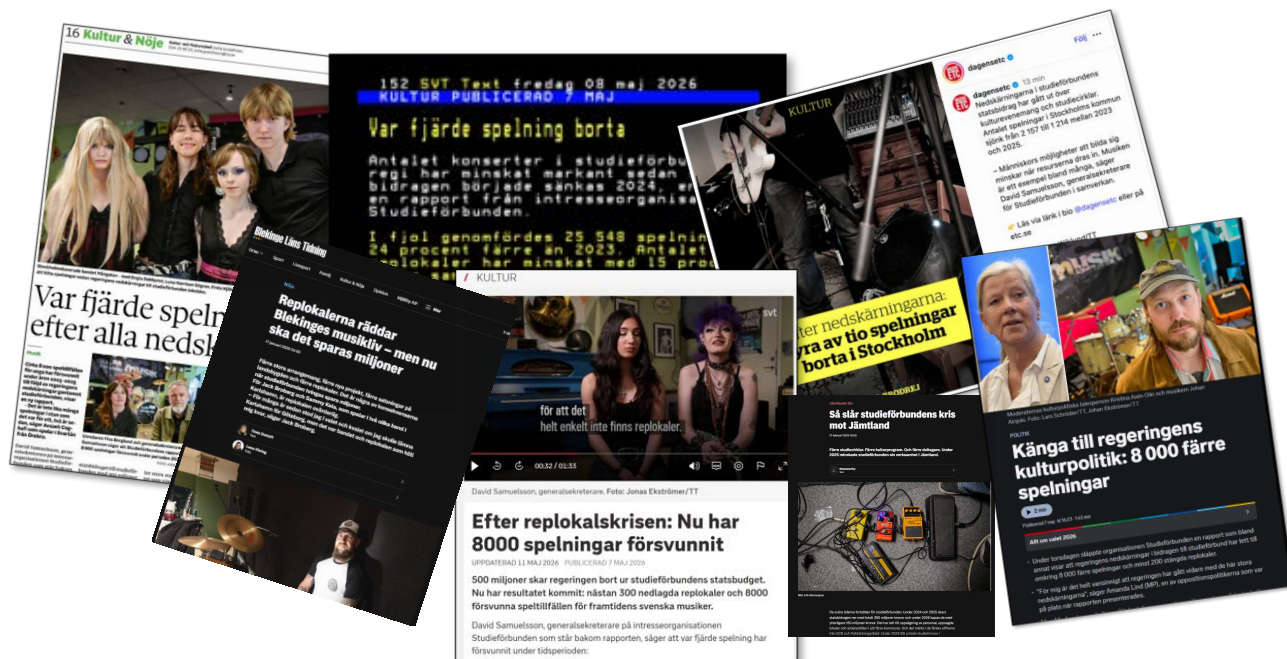
Det blev återigen ett otroligt medialt genomslag, ännu större än *Replokalskrisen*. Den här gången lyftes studieförbundens nedskärningar i Rapport, Agenda och samtliga större medier som en fråga för politiken att hantera och ge besked om inför valet. Ett samarbete med en presstjänst för lokalmedia gav även upphov till artiklar om nedskärningar över hela landet. I slutdebatterna nämndes studieförbunden som ett av huvudämnena på kulturområdet. Ett starkt genomslag.

Från replokal till scen

År 2025 genomfördes 25 500 spelningar, jämfört med 33 500 år 2023. Det motsvarar 8 000 färre spelningar – en minskning med 24 procent.

Från rapportsläppet av *Spelningskrisen*.

Saklighet som metod

Bakom synligheten låg ett praktiskt och disciplinerat arbete. Nya siffror togs fram, granskades och förankrades. Material delades inom Komnet. Presskontakter byggdes över tid. De nationella berättelserna kompletterades med lokala exempel. Och även när uppmärksamheten var stor hölls den politiska tonen saklig. Målet var att öka förståelsen för studieförbundens betydelse och skapa bättre förslag, inte att vinna poängar mot ett visst parti.

Påverkansarbetet kan därför förstås som en växelverkan mellan fyra delar: förtroendeskapande åtgärder, relationsbyggande, faktabaserad konsekvensanalys och bred offentlig synlighet. Ingen del hade sannolikt varit tillräcklig ensam. Tillsammans gjorde de det möjligt att både öka trycket och sänka konfliktnivån.

Rapporterna som påverkansverktyg

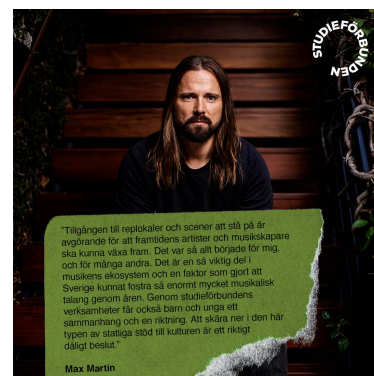
All kommunikation om nedskärningarna byggde ytterst på statistik och hårda siffror. Under hela nedskärningsperioden gavs kortare rapporter ut med ett tydligt fokus per rapport. Istället för att beskriva alla konsekvenser på en gång i en stor rapport fick olika frågor ett fokus.

Rapporterna gav en återkommande anledning att söka medieuppmärksamhet, skapade gemensamma fakta för studieförbundens kommunikation och gav politiker konkreta underlag från både nationell och lokal nivå. Det undersökande arbetssättet resulterade i flera relativt korta rapporter, snarare än en enda slutprodukt. Varje publicering kunde tillföra nya belägg, lokala exempel och en ny våg av uppmärksamhet. I juni 2024 dokumenterades hur verksamhetslokaler stängdes eller såldes, hur samverkande föreningar påverkades och hur cirka 450 personer redan hade sagts upp. Hösten samma år samlades medieexempel om replokaler, musikhus och scener som försvann, samtidigt som två av tio studieförbund hade avvecklat sin folkbildningsverksamhet.

I mars 2026 kunde konsekvenserna beskrivas med SCB:s verksamhetsstatistik. Då hade 55 000 arrangemang försvunnit, kulturprogrammen minskat med 29 procent och landsbygdskommunerna förlorat en fjärdedel av folkbildningen. *Spelningskrisen* i maj och den samlade rapporten Studieförbundskrisen i juni knöt ihop utvecklingen: nästan 300 replokaler, omkring 8 000 spelningar, 1 000 anställda och en miljon timmar ideellt arbete hade försvunnit. Därmed blev rapporterna inte bilagor vid sidan av påverkansarbetet. De blev dess faktamässiga ryggrad.

Den samlade bilden visade också att nedskärningen förstärkte en längre

Pressklipp.

urholkning. Den mer omfattande analysen *Vid vägs ände?*, framtagen gemensamt av Studieförbunden i samverkan, Folkbildningsrådet och Svensk Biblioteksförning, satte de aktuella nedskärningarna i ett längre perspektiv. De kommunala och regionala bidragen hade minskat med 62 procent i fasta priser mellan 1992 och 2023. Efter den statliga nedskärningen 2026 beräknades den totala offentliga bidragsnivån vara halverad jämfört med 1992. Studieförbunden hade stängt lokaler i minst fyra av tio kommuner, samtidigt som verksamheten fortfarande nådde deltagare i samtliga regionala statistikområden. Påverkansfrågan kunde därför formuleras som ett val om vilken kulturell och demokratisk infrastruktur som ska finnas kvar i hela landet.

Rapporterna som ryggrad

Rapportserien följde utvecklingen från de första lokala nedläggningarna 2024 till samlade utfall 2026. Varje rapport gav nytt material för press, sociala medier, lokala bearbetningar och politiska samtal.

◀ Studieförbundens seminarium i Almedalen med kulturutskottet.

En bred politisk förskjutning

Förändringen bör beskrivas som en rörelse, inte som ett identiskt löfte från alla partier. Det centrala resultatet är att frågan åter blivit politiskt möjlig att ompröva och att studieförbundens värde diskuteras bredare än vid mandatperiodens början.

Att vända vinden

Mot slutet av mandatperioden har den politiska diskussionen om studieförbunden förändrats. Från att handla om besparingar och kontroll har den i högre grad kommit att handla om folkbildningens värde, infrastrukturen i hela landet och behovet av långsiktiga villkor. *Replokalskrisen* och *Spelningsskrisen* gav tydliga bilder av förlusten, och fungerade som ingångar till en större omprövning av politikens syn på studieförbundens uppdrag.

Omprövningen syns även bland de partier som stod bakom nedskärningen. Liberalerna och Kristdemokraterna har inför valet sagt att de vill satsa mer på studieförbund och folkbildning. Sverigedemokraterna har öppnat för mer resurser under villkor om ökad transparens. Moderaterna har beskrivit frågan som öppen. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet har i budget-motioner sagt att de vill höja eller återföra anslagen. Det går därför att tala om en omsvängning från misstro till tilltro inom politiken.

Den förändringen kan inte tillskrivas en enskild insats. Många organisationer, verksamheter, deltagare, artister och politiker har bidragit. Men studieförbundens gemensamma arbete har varit en viktig del av förskjutningen. Genom att samla sektorn, bygga relationer, ta ansvar för förtroendefrågora och beskriva konsekvenserna konkret skapades förutsättningar för en annan diskussion än den fuskdebatt som präglade hösten 2023.

Lärdomar inför nästa mandatperiod

- *Förtroende är viktigare än medialt genomslag.* Ett sakligt bemötande av kritik och tydliga åtgärder mot felaktigheter gav stadga åt övrigt arbete. Det gjorde att *Replokalskrisen* och annan kommunikation kunde landa i god jord.
- *Politisk påverkan kräver goda relationer.* Studiebesök och samtal i mindre forum gav beslutsfattare kunskap som inte ryms i en offentlig ordväxling.
- *Fakta behöver känslor för att kommuniceras.* Siffrorna om stängda replokaler och färre spelningar fick kraft när de kopplades till unga människors möjligheter, lokala platser och etablerade artisters egna erfarenheter.
- *Känslor behöver fakta för att få genomslag.* Bilder på artister i replokaler och vittnesmål om värdet av folkbildning fick fast grund när de kombinerades med hårda fakta som bekräftade nedskärningarnas effekter.

- *Etablerat och nytt – sida vid sida.* Att etablerade artister gav sitt stöd till studieförbunden gav en styrka till kommunikationen. Men det var kombinationen med unga personer med drömmar som var nyckeln till framgång för att nå ut.
- *Samverkan och mångfald hänger samman.* Att studieförbunden kunnat kommunicera på sina egna sätt och samtidigt enas om gemensamma budskap har varit avgörande. Lokala och personliga uttryck ger inte bara trovärdighet i media, de är på riktigt. Tydligheten i budskapen har gjort att samma historia berättats gång efter gång i både nationell och lokal press.
- *Rapporter för att etablera verklighetsbild.* Studieförbundens rapporter med faktauppgifter om effekterna av nedskärningarna har blivit utgångspunkten som media och alla politiker relaterat till. Det har varit avgörande i påverkansarbetet. Lika centralt var förstås att alla fakta stämde och håller för granskning.
- *Analysen måste vara genuint undersökande.* När slutsatser, teman och budskap tillåts växa fram ur materialet går det också att vara öppen med resultat som nyanserar den egna hypotesen. Det stärker trovärdigheten och gör att människor kan tala med egna röster utan att behöva styras in i ett färdigt manus. Det är helt enkelt sant.

I mandatperiodens slut är utgångsläget därför ett helt annat än vid mandatperiodens början. 2023 motiverade utbildningsministern nedskärningen med en prioritering av utbildningar som leder till ”riktiga jobb”.

I slutet av mandatperioden placerar partier över hela det politiska fältet folkbildningen högt i kulturpolitiken, och samtliga riksdagspartier har antingen föreslagit ökade resurser, öppnat för dem eller beskrivit frågan som möjlig att ompröva. Det är inte slutpunkten för påverkansarbetet. Men det är ett tydligt tecken på att studieförbundens värde åter har blivit en politisk fråga som måste tas på allvar.

Rapporter

De drabbas när studieförbunden skär ner, mars 2024

Nu lämnar studieförbunden flera orter. Rapport om nedskärningen, juni 2024

Replikalskris i musiksverige, november 2024

Kulturen i hela landet drabbas, april 2025

Vid vägs ände? Hur nedskärningar för folkbibliotek och studieförbund påverkar kulturens infrastruktur, oktober 2025. Gemensam rapport av Studieförbunden i samverkan, Folkbildningsrådet och Svensk Biblioteksförening.

Utan infrastruktur, ingen folkbildning, november 2025

En femtedel är borta. Studieförbundens folkbildning fortsatte minska 2025, mars 2026.

Spelningskrisen, maj 2026.

Studieförbundskrisen. Fyra år av nedskärningar, juni 2026.

Vinden vände inte i ett enda ögonblick. Den vände genom att samma grundläggande budskap återkom i nya former: i slutna samtal och öppna scener, i statistik och personliga berättelser, i små kommuner och nationella medier.